

den 3 maj att folkpartiet nu kräver att »lojalitetsparagrafen« i de särskilda chefskontrakten avskaffas och att tystnad inte är lojalitet. Rydberg anger vidare: »Om personal kanske inte vågar slå larm eller ta upp missförhållanden på arbetsplatsen är det inte bara en demokratifråga utan en fara för arbetsmiljö och vårdkvalitet.« Jag håller med.

Under framför allt den första hälften av 1990-talet skrev jag som klinikchef i dagspress en del ofta kritiska artiklar om sjukvården i Stockholms län. Jag frågade någon gång min chef inom sjukvårdsområdet hur han såg på att jag skrev dessa tidningsinlägg. Han svarade, som jag minns det, att han tyckte att det var viktigt att jag skrev artiklar om sjukvårdens styrning och resurser. Han uttryckte heller ingen önskan att få läsa artiklarna innan de gick i tryck.

I ett förslag till chefpolicy från Nordöstra sjukvårdsområdet inom Stockholms läns landsting 1997 finns ett avsnitt om lojalitet. Sveriges läkarförbunds dåvarande ordförande Robert Leth uttalade sig, som jag tidigare redovisat [1], starkt kritiskt till lojalitetskraven och till att politiker och sjukvårdsadministratörer försökte kväva en sund debatt kring sjukvårdens resurser (DN 19/4 1997).

Varför säger Läkarförbundet idag inte något i dessa frågor? Har det under de senaste tio åren från förbundets sida skett en förskjutning i synsättet på yttrande- och meddelarfriheten för läkarkåren, speciellt för dess chefer? Förbundet måste tala klarspråk!

Avslutningsvis: Avskaffa »lojalitetsparagrafen« i chefskontrakten. Låt oss få tillbaka en fri sjukvårdsdebatt i vilken sjukvårdsanställda på alla nivåer kan delta utan risk för efterräkningar.

■ *Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.*

REFERENSER

1. Halldin J. Vi måste säga ifrån när människors liv och hälsa står på spell! *Läkartidningen* 2005;102:2781-2.
2. Halldin J. Orwells »1984« i svensk sjukvård? *Läkartidningen* 2006;103:773-4.
3. Dannert E. Replik om yttrandefriheten på Karolinska Universitetssjukhuset: Inte ett dugg konsigt att bristande förtroende är grund för uppsägning. *Läkartidningen* 2006;103:960.
4. Läkarbundets etiska regler. Stockholm: Sveriges läkarförbund; 2002.
5. Rydberg B. Inlägg: I morgon demonstration på Pressfrihetens dag. Tystnad och rädsla sprider sig i vården. *Svenska Dagbladet*. Brännpunkt 2 maj 2006.

Replik:

Problemet är chefernas ansvar kontra befogenheter

Lojalitetsparagrafens olyckliga formulering överskuggar det underliggande problemet som gäller oklarheten i verksamhetschefernas ansvar i förhållande till de befogenheter de erhåller. Att påstå att förbundet inget gjort är inte en rättvis beskrivning, anser Thomas Flodin och Eva Nilsson Bågenholm.

I tre artiklar i *Läkartidningen* har Jan Halldin diskuterat den s k lojalitetsparagrafen i de chefskontrakt som används vid Karolinska Universitetssjukhuset. Trots försäkringar från sjukhusets personaldirektör Eva Dannert om motsatsen uppfattar flera chefer och medarbetare på Karolinska paragrafen som ett sätt att strypa en ibland nödvändig diskussion om en verksamhets resultat och inriktning.

Stockholms läkarförening har på många sätt och i olika sammanhang försökt förstå sjukhusledningen att inse detta och att förändra paragrafens formulering så att intrycket av munkavle kan undvikas. Frågan har bl a tagits upp till diskussion i landstingets personalberedning, i landstingets centrala samverkansgrupp och vid kontakter med personallandstingsrådet Lars Dahlberg.

Vid ett flertal tillfällen har frågan också kommenterats av oss i olika medier, senast i TV4 den 3/5 2006 och i SvD den

20/5 2006. En möjligen berättigad kritik kan därför vara att Läkarförbundet via sina fackliga företrädare inte varit tillräckligt effektivt i sin argumentation eller i sin opinionsbildning (paragrafen finns ju tyvärr ännu kvar!). Beskyllningen att vi inte talat klarspråk i denna fråga tycker vi därför inte är rättvis.

Lojalitetsparagrafens olyckliga formulering överskuggar det underliggande problemet. Det är oklart vilket ansvar verksamhetscheferna har i förhållande till de befogenheter de erhåller. Läkarföreningen har i bl a Karolinska Universitetssjukhusets styrelse aktivt verkat för att lösa de oklarheter i delegationsordningen som leder till ett oklart ansvarsförhållande för verksamhetscheferna.

Halldins artiklar belyser ett dilemma för många läkare. Hur kan rollen som patientens företrädare förenas med ett chefskap där läkaren förväntas vara lojal mot beslut som fattats på andra nivåer i organisationen? Att utöva ett etiskt chefskap är en utmaning som kräver både en lyhörd organisation och egen reflektion.

I en motion till årets fullmäktigemöte från Stockholms läkarförening yrkas bland annat på förbundets hjälp med att ta fram ett etiskt program för läkaren som chef. Motionen kommer säkert att bidra till en stimulerande debatt i denna aktuella fråga. Vi anser att det är möjligt och önskvärt för läkare att vara chefer i vården. Vi tycker också att skriftliga lojalitetsförklaringar inte behövs i en modern organisation med god kommunikation och kultur.

Dannert hänvisar till tidigare svar

Karolinska Universitetssjukhusets personaldirektör Eva Dannert har tagit del av Jan Halldins inlägg, men avstår från förnyad replik med hänvisning till sin replik i 12/2006 (sidan 960) som svar på en tidigare artikel av Jan Halldin.

red

THOMAS FLODIN
ordförande,
Stockholms läkarförening
thomas.flodin@medhs.ki.se

EVA NILSSON-BÅGENHOLM
ordförande,
Sveriges läkarförbund
eva.nilsson.bagenholm@sif.se